

به نام خدا

خبرنامه محیط زیست (۹)

فهرست مطالب

- ۱..... روزها و همایش‌های جهانی محیط زیست در ماه‌های اکتبر و سپتامبر سال ۲۰۱۱.....
- ۲..... «سرنگتی» لغو شد.....
- ۳..... گونه‌های مختلف ماهی تن در معرض انقراض.....
- ۴..... خشکسالی ۱۰ میلیون نفر را در شرق آفریقا با بحران مواجه کرده است.....
- ۵..... سرپرست محیط طبیعی اداره کل محیط زیست اصفهان: ساخت تونل گلاب، وضعیت زاینده رود را بدتر می‌کند.....
- ۷..... تشدید تأثیرات اشعه ماورای بنفش در فضای تهران.....
- ۹..... چنارهای خیابان ولیعصر تهران یکی‌یکی قطع می‌شوند، ۱۰ چنار قطع شده و ۷۰ چنار در نوبت قطع شدن هستند.....
- ۱۰..... «زاغ بور» در خطر انقراض.....
- ۱۱..... منابع و مآخذ.....

کد موضوعی: ۲۵۰

شماره مسلسل: ۱۰۹۱۵

مردادماه ۱۳۹۰

دفتر: مطالعات زیربنایی

موفقیتی بزرگ برای حیات وحش تانزانیا و تنوع زیستی دنیا، ساخت جاده در پارک ملی «سرنگتی» لغو شد

فعالیت گروه‌های حامی محیط زیست در سرنگتی به ثمر نشست و دستور ساخت جاده در این پارک لغو شد. داستان از این قرار بود که حدود یک سال پیش مسئولان تانزانیایی تصمیم گرفتند برای دسترسی بهتر مناطق محروم این کشور، جاده‌ای را از میانه پارک ملی حیات وحش سرنگتی، یکی از بزرگ‌ترین پناهگاه‌های حیات وحش جهان بگذرانند و این بدان معنا بود که بزرگ‌ترین مسیر مهاجرت حیوانات وحشی در جهان به دو نیم شده و در عمل از میان می‌رفت و این امر بر جمعیت حیات وحش این منطقه و حتی کشور کنیا تأثیر قابل توجه و برگشت‌ناپذیری می‌گذاشت. این درحالی است که هرساله میلیون‌ها حیوان ساکن در این منطقه برای یافتن منابع آب شیرین از پارک ملی سرنگتی در تانزانیا به پارک ملی ماسایی مارا در کنیا مهاجرت می‌کنند.

به گزارش سایت محیط زیستی مونگابی، در موفقیتی بزرگ برای دوستداران محیط زیست و البته حیات وحش سرنگتی، مقام‌های کشور تانزانیا از تصمیم خود برای ساخت جاده در این منطقه حفاظت شده منصرف شده‌اند.

دانشمندان هشدار داده بودند که با ساخت این جاده مسیر مهاجرت گاوهای وحشی، آنتلوپ‌ها و مسیر گورخرها در این منطقه مختل می‌شود و در این میان بیش از ۱/۵ میلیون گاو وحشی و نیم میلیون آنتلوپ و گورخر از میان می‌روند.

این جاده که قرار بود مسیری ۴۸۰ کیلومتری باشد، باید دریاچه ویکتوریا را به شرق تانزانیا متصل کند. منطق دولتی‌ها برای اجرای چنین پروژه‌ای که به‌طور قطع

خبرنامه محیط زیست (۹)

روزها و همایش‌های جهانی محیط زیست در ماه‌های اکتبر و سپتامبر سال ۲۰۱۱

جدول ۱. روزها و همایش‌های جهانی محیط زیست در اکتبر سال ۲۰۱۱

عنوان	مکان	تاریخ
روز جهانی بوم (طبیعت)	-	۳ اکتبر تا ۱۶ نوامبر
روز جهانی کاهش بلایا	-	۱۳ اکتبر تا ۱۶ نوامبر
کنوانسیون بازل درخصوص کنترل جنبش‌های فرامرزی پسماندهای خطرناک و دفع آنها	کلمبیا	۱۷ تا ۲۱ اکتبر

جدول ۲. روزها و همایش‌های جهانی محیط زیست در سپتامبر سال ۲۰۱۱

عنوان	مکان	تاریخ
یکصدوشانزدهمین جلسه کمیته دائمی نمایندگان برنامه زیست‌محیطی ملل متحد (UNEP)	کنیا	۱۵ سپتامبر
روز جهانی حفاظت از لایه ازن	-	۱۶ سپتامبر
کنفرانس جهانی تنوع زیستی دریایی	اسکاتلند - انگلیس	۲۶ تا ۳۰ سپتامبر

نمی‌توانست ملاحظات زیست‌محیطی را رعایت کند، توسعه اقتصادی از طریق عبور و مرور مردم و کالاها و نیز وصل کردن کشاورزان به بازار فروش محصولات بود.

در هر حال این پروژه از آن جهت به شدت مورد توجه و البته انتقاد طرفداران محیط زیست قرار گرفته بود که آنها معتقد بودند اکوسیستم منحصر به فرد این پارک ملی در اثر این جاده‌سازی آسیب جدی خواهد دید و به تبع آن میزان انتشار کربن در محیط منطقه به شدت افزایش خواهد یافت.

«داگمار آندرس برومر»، متخصص محیط زیست و کسی که ۵۰ سال است در جریان مسائل پارک ملی سرنگتی قرار دارد، در مورد تأثیر احداث این جاده گفته بود: با ساخت این جاده و مختل شدن مهاجرت و در نتیجه محصور ماندن گاوهای وحشی در مناطق خشک، جمعیت آنها از یک میلیون و ۳۰۰ هزار به ۲۰۰ هزار رأس کاهش می‌یابد.

گونه‌های مختلف ماهی تن در معرض انقراض

اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت (IUCN) در آستانه نشست «لاجولا» در کالیفرنیا طی گزارشی برای نخستین بار هشدار داد که اکثر گونه‌های ماهی تن باید فوراً تحت حفاظت قرار گیرند. براساس فهرست قرمز اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت، از هشت

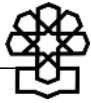
گونه ماهی تن که هم‌اکنون در اقیانوس‌های جهان موجود هستند، پنج گونه به دلیل

صید بیش از حد در معرض خطر انقراض هستند. اتحادیه جهانی حفاظت از طبیعت تأکید کرده است که جمعیت این ماهی‌ها در معرض خطر نابودی قرار گرفته و وضعیت کنونی آنها بحرانی است. به گزارش خبرگزاری فرانسه ۹۰ درصد از جمعیت بیشتر ماهی‌های بزرگ آب‌های آزاد بر اثر فعالیت‌های صنایع صید ماهی طی نیم قرن گذشته کاهش یافته است و کارشناسان محیط زیست دریایی هشدار داده‌اند که اگر این روند ادامه پیدا کند صدمات جبران‌ناپذیری به برخی از گونه‌ها وارد خواهد شد.^۱

خشکسالی ۱۰ میلیون نفر را در شرق آفریقا با بحران مواجه کرده است

نمایندگان سازمان ملل متحد در گزارشی اعلام کردند: خشکسالی در حوزه شرق آفریقا بر زندگی ۱۰ میلیون نفر اثر مخرب برجای گذاشته است. در گزارش این نهاد بین‌المللی آمده است که خشکسالی ناشی از نباریدن باران‌های فصلی باعث بروز قحطی و کمبود مواد غذایی در کشورهای حوزه شرق آفریقا شده که این موضوع بر ۱۰ میلیون تن از سکنه این کشورهای اثر سوء برجای گذاشته و زندگی را برای این افراد سخت کرده است. طی یک دهه گذشته در این مناطق باران به میزان لازم نباریده و باعث خشک شدن زمین‌های زراعی و از بین رفتن ذخیره آبی در کشورهای چوب‌جیبوتی و سومالی شده است. کمبود بارش و دمای بالای هوا باعث

۱. خبرگزاری مستقل محیط زیست.

خشک و بخار شدن آب‌های ذخیره شده و این موضوع سبب شده تا دستکم ۲ میلیون و ۵۰۰ هزار تن تنها در سوماتالی دچار سوءتغذیه شده و از گرسنگی رنج ببرند.^۱

سرپرست محیط طبیعی اداره کل محیط زیست اصفهان: ساخت تونل گلاب، وضعیت زاینده‌رود را بدتر می‌کند

عملیات ساخت تونل گلاب و تونل بهشت‌آباد در استان چهارمحال و بختیاری برای انتقال آب از سرشاخه زاینده‌رود و کارون به کاشان و اصفهان در حالی در دستور کار وزارت نیرو قرار گرفته که بسیاری از نمایندگان استان چهارمحال و بختیاری و طرفداران محیط زیست در این استان در هفته‌های گذشته نسبت به عواقب این انتقال حوزه به حوزه هشدار داده و اعتراض کرده‌اند. در همین حال سرپرست محیط طبیعی اداره کل محیط زیست استان اصفهان نیز از تشدید بحران بی‌آبی در رودخانه زاینده‌رود در استان اصفهان با ساخت تونل گلاب در آینده نزدیک خبر داد.

مریم فرمند، سرپرست محیط طبیعی اداره کل محیط زیست استان اصفهان درباره وضعیت ناهنجار رودخانه زاینده‌رود و اینکه چرا محیط زیست حقایق این رودخانه را از وزارت نیرو نمی‌گیرد گفت: تاکنون مکاتبات زیادی بین محیط زیست حتی تا سطح وزارت نیرو هم صورت گرفته که حقایق زاینده‌رود را در پایین‌دست بدهند، اما آنها هم دلایل خودشان را دارند و می‌گویند ما سالیانه یک میلیون مترمکعب

آب نیاز داریم که باید در پشت سد ذخیره باشد و نمی‌توانیم این حقایق جدید را برای زاینده‌رود در نظر بگیریم.

وی افزود: متأسفانه اولویت در وزارت نیرو همیشه با تأمین آب شرب، صنعت و کشاورزی بوده و حداقل برای حفظ ظاهر هم که شده محیط زیست را اولویت چهارم قرار نمی‌دهند درحالی که رودخانه زاینده‌رود از زمان شیخ بهایی همواره نیاز حاشیه‌نشینانش را عادلانه برآورده کرده و در طول مسیر خود فرهنگ‌ها و تمدن‌های بسیاری را به‌وجود آورده، اما انگار هیچ ارزشی برای این موضوع قائل نیستند.

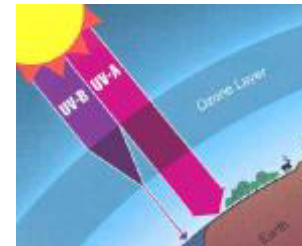
سرپرست محیط طبیعی اداره کل محیط زیست استان اصفهان گفت: اصفهان بدون زاینده‌رود دیگر هویت ندارد، اما انگار انتقال آب زاینده‌رود به یزد و اردستان کم نبود که حالا با ساخت تونل گلاب در استان چهارمحال و بختیاری قصد انتقال آب این رودخانه را به کاشان دارند که در این‌صورت اوضاع زاینده‌رود خیلی بدتر از حال حاضر می‌شود.

خانم فرمند ادامه داد: بعد از سد زاینده‌رود یک سد تنظیمی وجود دارد که تونل گلاب از زیر این سد تنظیمی در حال ساخت است و باعث می‌شود آبی که از این محل وارد استان چهارمحال و بختیاری می‌شود و دوباره به استان اصفهان می‌آید دیگر به چهارمحال نرود و از طریق این تونل به کاشان فرستاده می‌شود که در این‌صورت زاینده‌رود بیش از پیش با بحران بی‌آبی مواجه خواهد شد.

گفتنی است با اعتراضات هفته گذشته مردم و نمایندگان استان چهارمحال و بختیاری، عملیات ساخت این تونل فعلاً متوقف شده است.

تشدید تأثیرات اشعه ماورای بنفش در فضای تهران

این روزها اشعه ماورای بنفش هم به جمع نگرانی‌های تهرانی‌ها افزوده شده است. اهالی پایتخت که پیش از این دلوپس هشدار و اضطراب ذرات معلق و مونوکسیدکربن بودند، چند روزی است اشعه ماورای بنفش را هم به فهرست موارد خطرناک اضافه کرده‌اند

تا به دلایل بیشتری در خانه بمانند، اما با وجودی که برخی مسئولان می‌گویند اوضاع اشعه ماورای بنفش حاد و بسیار خطرناک است، «یوسف رشیدی»، مدیرعامل شرکت کنترل کیفیت هوای تهران معتقد است که بالا بودن اشعه ماورای بنفش تهران مسئله تازه‌ای نیست و از آنجا اطلاعات مربوط به آن به تازگی اندازه‌گیری می‌شود، مورد توجه قرار گرفته است، با این وجود بررسی‌های بیشتر در این مورد نشان می‌دهد که اطلاعات اشعه ماورای بنفش تهران سال‌هاست که در یک پایگاه اطلاعاتی هلندی محاسبه می‌شود و سری زمانی این داده‌ها در یک بازه زمانی حدود ۹ سال در این سایت موجود است.

نکته قابل توجه در این سری زمانی آن است که وقتی داده‌های تهران را برای این دوره تقریباً ۹ ساله رسم می‌کنید، متوجه می‌شوید که هر سال برای یک دوره نسبتاً طولانی میزان پرتو در سطح بسیار بالایی قرار دارد و جالب اینجاست که شرایط فعلی تهران بدترین شرایط حتی در این دوره ده‌ساله هم نیست و در سال‌های گذشته در

موارد متعددی میزان پرتو از میزان فعلی آن بالاتر ثبت شده است. داده‌های مرتبط با ثبت میزان پرتو فرابنفش در تهران از سال ۲۰۰۲ به صورت روزانه ثبت شده است.

البته در میان داده‌ها برای تعدادی از روزها هیچ داده‌ای ثبت نشده است. از ایران فقط داده‌های ماورای بنفش شهر تهران ثبت شده است هرچند اطلاعات تعدادی دیگر از شهرهای دنیا را نیز می‌توان در سایت مشاهده کرد.

اما در جایی که اطلاعات اخیر اشعه ماورای بنفش شهر تهران موجب نگرانی شده است بررسی‌ها نشان می‌دهد میزان این اشعه در بالاترین میزان، در روز ۱۷ ژوئن برابر با ۲۷ خردادماه، ۱۳۸۹ گزارش شده است. این اما بالاترین میزان اشعه ماورای بنفش در سال‌های گذشته نبوده است.

مروری بر اطلاعات داده شده نشان می‌دهد که ارقام بالاتر از ۱۳ نیز در مقطعی از زمان ثبت شده است. بررسی نمودار سری زمانی داده‌ها نشان می‌دهد که بین ماه‌های می و ژوئن، میزان اشعه ماورای بنفش تهران در بالاترین میزان خود قرار داشته است. اساساً در این بازه زمانی به دفعات زیاد موارد بالاتر از ۱۳ نیز به چشم می‌خورد. بالاترین رقم محاسبه شده در اشعه ماورای بنفش تهران مربوط به ۲۷ می سال ۲۰۰۷ بوده است. رقم ثبت شده برای این روز، ۱۳/۹۴ است. کمترین میزان محاسبه شده نیز در ماه فوریه برابر با بهمن و اسفندماه به چشم می‌خورد که میزان تشعشع خورشید به کمترین میزان خود در سال می‌رسد.

چنارهای خیابان ولیعصر تهران یکی یکی قطع می‌شوند، ۱۰ چنار قطع شده و ۷۰ چنار در نوبت قطع شدن هستند

روند خشک شدن درختان چنار خیابان ولی عصر که هویت تاریخی شهر تهران به حساب می‌آیند، ادامه دارد و آخرین خبرها حاکی از آن است که در روزهای اخیر ۷۰ درخت چنار در خیابان ولیعصر در نوبت قطع قرار دارند و ۱۰ اصله چنار دیگر نیز به تازگی قطع شده‌اند. ۱۰ درخت قطع شده در منطقه یک قرار دارند و ۷۰ درخت خشک شده‌ای که در نوبت قطعند، در منطقه ۶ هستند.

قصریانی، عضو کمیته باغات شورای اسلامی شهر تهران در مورد دلایل خشک شدن درختان چنار که به قطع آنها می‌انجامد، گفت: عوامل مختلفی در این باره دخیل هستند و این موضوع اساساً موضوع پیچیده‌ای شده است.

او در تشریح عوامل خشک شدن چنارهای خیابان ولیعصر اضافه کرد: گرمای سال گذشته که تا مدت‌ها بالای ۴۰ درجه قرار داشت، آلودگی آب، ایزوله کردن کف جوی‌های آب به‌علاوه تعرض ساختمان‌ها و نیز آفت‌ها و بیماری‌هایی که درختان چنار با آن دست به‌گریبان بوده‌اند، از دلایلی بوده که به خشک شدن درختان چنار انجامیده است.

او تأکید کرد که در بخش درختان چنار باید مدیریت واحد اعمال شود و خود شهردار تهران مدیریت آن را بر عهده گیرد.

اما قصریانی درحالی از نبودن مدیریت واحد گله می‌کند که چند ماه پیش کمیته‌ای برای هماهنگی مناطق مختلف برای ساماندهی درختان چنار تشکیل شده است.

قصریانی در پاسخ به اینکه با وجود این کمیته چرا کماکان ناهماهنگی در این مورد به چشم می‌خورد، گفت: تا امروز تنها دستورجلسه نوشته شده و هنوز جلسه‌ای تشکیل نشده است.

به گفته قصریانی، با توجه به اینکه به زودی سمینار درختان چنار در تهران برگزار می‌شود باید منتظر ماند تا از میان مطالب رسیده راه‌حلی برای حل مشکل چنارهای ولیعصر یافت شود.

«زاغ بور» در خطر انقراض

زاغ بور یکی از گونه‌های نادر پرندگان در استان فارس است که نسل آن در خطر انقراض قرار دارد. این گونه در مناطق بیابانی و بیابانی ماسه‌ای زندگی می‌کند و در استان فارس در مناطق شرقی از جمله منطقه بهرام گور دیده می‌شود. زاغ بور علاوه بر استان فارس در استان‌های کرمان، یزد و سمنان نیز وجود دارد. این پرنده تنها پرنده بومی و مخصوص ایران بوده که از کلاغ کوچکتر است و رنگی حنایی دارد. گفته می‌شود زاغ بور پرنده‌ای خجالتی بوده و به همین دلیل یافتن آن دشوار است. با توجه به اینکه زاغ بور تنها پرنده بومی ایران است نیاز به کار مطالعاتی برای حمایت از این‌گونه احساس می‌شود. تاکنون مطالعه دقیقی در رابطه با رفتار و زیست‌شناسی این پرنده صورت نگرفته و مطالعات فقط در حد وجود پرنده و زیستگاه‌ها و جمعیت آن بوده است به همین دلیل اطلاعات دقیقی از خصوصیات زاغ

بور در دست نیست. زیستگاه این پرنده در دشت‌های کویری و خشک و در دشت‌های پوشیده از گیاه پیچ است و در لابلاي بوته‌های گیاهان برای خود لانه‌سازی می‌کند. این گونه تنها گونه بومی ایران است که تعداد آن بسیار کم بوده و در خطر انقراض قرار دارد و طی مدت اخیر خشکسالی نیز حیات این گونه را با مشکل روبرو کرده است. طی مدت اخیر خشکسالی‌های استان فارس تأثیر منفی بر روی این گونه داشته، اما با توجه به اینکه در مناطق حفاظت شده قرار دارد و حفاظت کلی بر روی آن انجام می‌شود امکان بقا و پایداری آن وجود دارد.

زاغ بور یک فرصت مغتنم مطالعاتی است که پژوهشگران می‌توانند از آن بهره کافی ببرند تا نه تنها مطالعات این گونه منحصر به فرد تکمیل شود و در مهجوریت باقی نماند، بلکه شرایط برای معرفی آن بیشتر مهیا شود.

منابع و مآخذ

1. <http://www.bvents.com/>
2. www.pardissabz.com
3. <http://www.conferencealerts.com/environment.htm>
4. <http://www.bvents.com/>
5. www.pardissabz.com
6. <http://www.tradefairdates.com/>
7. www.pardissabz.com
8. <http://isdle.ir/new>
9. <http://www.conferencealerts.com/environment.htm>

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۰۹۱۵

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: خبرنامه محیط زیست (۹)

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه کشاورزی و منابع طبیعی)

تهیه و تدوین‌کنندگان: سعید مقیسه، الهه سلیمانی

ناظر علمی: محسن صمدی

متقاضی: فراکسیون محیط زیست و توسعه پایدار مجلس شورای اسلامی

سرپرستار: حسین صدری‌نیا

واژه‌های کلیدی:

۱. منابع طبیعی

۲. محیط زیست

۳. تنوع زیستی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۵/۴